

KLAKSON

Zespół Szkół Samochodowych w Toruniu

Przeciętne Czasopismo dla Nieprzeciętnej Młodzieży

Dwumiesięcznik Nr 5 (144) listopad / grudzień 2018r.

ZAPRASZAMY

100 lat polskiej motoryzacji...

Polski Fiat 508 III Junak - pierwszy seryjnie produkowany w Polsce samochód.

Na mocy umowy licencyjnej, podpisanej 21 września 1931 roku z włoską firmą FIAT, rozpoczęto montaż, a później produkcję małego samochodu osobowego Fiata 508 Balilla w Państwowych Zakładach Inżynierii w Warszawie. Było to najbardziej popularne auto osobowe na polskich drogach w latach trzydziestych. Do dnia dzisiejszego przetrwało niewiele egzemplarzy, zwykle w muzeach i kolekcjach prywatnych.

Początkowo w Polsce montowano, z włoskich elementów, pierwszą wersję Fiata, oznaczaną 508 I, w której stosowano silnik o pojemności 1 litra osiągający moc 20 KM i trzybiegową skrzynię przekładniową. Stopniowo wprowadzano do montażu udział przemysłu krajowego, obrabiając w PZInż włoskie odkuwki i odlewki, a następnie stosując także polskie elementy. Docelowym modelem produkcyjnym miał być zmodernizowany Fiat 508, wprowadzony we Włoszech w 1934 r, z nowocześniejszym nadwoziem i silnikiem o mocy 24 KM przy 3600 obr/min i 4-biegową skrzynią biegów. Ponadto, zastosowano w nim

w Polsce dalsze zmiany konstrukcyjne, wzmacniając m.in. ramę, oś przednią, tylny most, zmieniając charakterystykę zawieszenia, czy stosując inne koła z ażurowymi tarczami i oponami o większym przekroju. Wszystkie zmiany miały na celu dostosowanie samochodu do polskich dróg, a w zasadzie ich braku (większość dróg krajowych była nieutwardzona).

DOBRE SAMOCHODY

budujemy
w POLSCE
Z DOSKONAŁYCH KRAJOWYCH SUROWCÓW

POLSKI FIAT

508

cenę zł. 4.950 loco Warszawa
z dwoma ogumionymi kołami
zapasowymi i wyposażeniem

- ◆ JEDYNY POPULARNY SAMOCHÓD POLSKI
- ◆ PEWNY I WYPRÓBOWANY W NASZYCH ODRĘBNYCH WARUNKACH DROGOWYCH
- ◆ NAJTAŃSZY W SWOJEJ KATEGORII
- ◆ SPRZEDAWANY WEDŁUG DOGODNEGO SYSTEMU SPŁAT MIESIĘCZNYCH
- ◆ OSZCZĘDNY W UŻYCIU DZIĘKI ROZWINIĘTEJ SIĘCI OBSŁUGI W CAŁYM KRAJU

DOSTAWA NATYCHMIASTOWA

W latach 1934-1935 montowano w Polsce przejściową wersję 508 II. W czerwcu 1935 roku uruchomiono w PZInż produkcję seryjną samochodu, w docelowej wersji 508 III, która 12 lutego 1936 otrzymała nazwę Junak. Posiadał on nowocześniejsze nadwozie o konstrukcji stalowej, bez drewnianego stelażu, lecz z tapicerską wstawką w dachu. Linie jego nadwozia uległy zaokrągleniu, wprowadzono zowalizowaną i pochyloną atrapę chłodnicy, wyoblono z tyłu bagażnik (dostępny od wewnątrz) i przeniesiono koła zapasowe z błotników na tylną ścianę]. Jednocześnie wprowadzono do produkcji jego uterenowioną wersję wojskową 508 III/W Łazik i wersję pick-up. Pod koniec 1938 roku ponad 95% części produkowano w kraju – importowano gaźniki, łańcuchy rozrządu i łożyska toczne. Fiat 508 III Junak osiągał prędkość maksymalną 100 km/h i spalał 8 l/100 km, zaś 508 III furgon 85 km/h i 10-12 l/100km.

Przy ul. Terespolskiej 34/36, w Fabryce Samochodów Osobowych i Półciężarowych Państwowych Zakładów Inżynierii w Warszawie wyprodukowano w latach 1935 – 1939 ogółem około: 3500 sztuk 508 III Junak, 1000 podwozi do skarosowania (np. poza fabryką), 2500 wersji pochodnych: łazik, furgon, "pick-up", oraz 508/518.

Cena 508 III Junak w 1936 roku to 5400 zł, a w 1939 roku 4950 zł.

Opracowano na podstawie materiałów serwisu [http:// motoryzacja.interia.pl](http://motoryzacja.interia.pl)

11 listopada 1918, po 123 latach, Polska odzyskała niepodległość.

Nie oznaczało to jednak końca walk o odbudowę kraju. Proces kształtowania granic trwał do 1923 roku i okupiony był ciężkimi walkami.

W wyniku zaborów państwo polskie zostało wymazane z mapy Europy. Pomimo licznych powstań, nie udało się doprowadzić do odzyskania niepodległości. Dopiero światowy konflikt, w którym wzięły udział wszystkie mocarstwa zaborcze, stał się szansą na niepodległość. W I wojnie światowej Rosja stanęła naprzeciw sojuszu Niemiec i Austro-Węgier.

Działalność podczas wojny

Po wybuchu I wojny Piłsudski zaproponował Austrii pomoc wojskową poprzez wywołanie powstania w Królestwie Polskim. Już w 1914 granicę z Rosją przekroczył pierwszy polski oddział – Pierwsza Kadrowa Kompania Strzelców. Wysiłki Piłsudskiego były jednak nadaremne – ludność miała dość zrywów i nie udało się wywołać powstania. Postanowiono zatem stworzyć Legiony Polskie. Brały one czynny udział w walce na frontach I wojny światowej. W przypadku endecji działalność polityczna nie przyniosła rezultatów, utworzono co prawda komitety obywatelskie i Komitet Narodowy Polski, ale Rosjanie je zignorowali.

Kolejnym przełomem była rewolucja w Rosji. Władze rewolucyjne postanowiły możliwie dużo obiecać, a potem po ustabilizowaniu się sytuacji, wycofać się z obietnic.

Powstały nowe polskie jednostki: Dywizja Strzelców Polskich (IV 1917), I Korpus Polski (VII 1917) oraz armia polska we Francji (VI 1917).

Kiedy Polacy mieli już własne siły, zbrojne państwa centralne zauważyły zagrożenie. Polskie jednostki miały złożyć przysięgę wierności. W wyniku odmowy rozwiązano I i III brygadę legionów, a żołnierzy internowano. Józef Piłsudski został uwięziony w Magdeburgu.

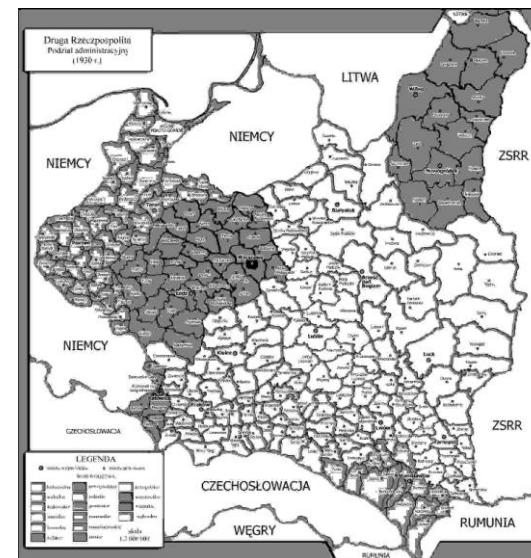
Ponieważ państwa centralne pokonały Rosję, Polacy przestali być potrzebni jako samodzielny naród. Spowodowało to spadek zainteresowania sprawą polską. Na silnej Polsce zaczęło jednak zależeć państwom Ententy.

OJCOWIE NIEPODLEGŁOŚCI

Umacnianie niepodległości

Koniec I wojny spowodował chaos w całej Europie. Na terenach zaborczych rozpoczęło się spontaniczne rozbrajanie wycofujących się oddziałów niemieckich. Polacy oczywiście od razu rozpoczęli od walki politycznej między sobą. Powstawały liczne ośrodki polskie w miastach. Powołanie Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej w nocy 6-7 listopada 1918 spowodowało ustabilizowanie się sytuacji. Przełomowym momentem było przybycie do Warszawy Piłsudskiego 10 listopada 1918r. Został on mianowany naczelnym dowódcą wojska polskiego. Politycy w kraju porozumieli się wreszcie z przebywającym na emigracji rządem Dmowskiego i utworzono rząd z Jędrzejem Moraczewskim na czele. Wydał on dekret 22 listopada mianujący Piłsudskiego Tymczasowym Naczelnikiem Państwa. Skupiając pełnię władzy w jednym ręku udało się ustabilizować sytuację w kraju. Było to praktyczne uzyskanie niepodległości, potwierdzone następnie w licznych walkach zarówno na Ukrainie, jak i w wojnie z bolszewikami. Wywalczone ziemie zostały później przyznane Polsce.

Bitwa Warszawska

Bitwa stoczona w dniach 13–25 sierpnia 1920r. w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Zadecydowała o zachowaniu niepodległości przez Polskę i przekreśliła plany rozprzestrzenienia komunizmu na Europę Zachodnią. Zdaniem Edgara D'Abernon była to 18. z przełomowych bitew w historii świata.

Obyczaje świąteczne

Święta w Niemczech

Boże Narodzenie w Niemczech rozpoczyna się 24 grudnia Wigilią. Jest ona jednak mniej uroczystym dniem niż w Polsce. Ludzie składają sobie życzenia zanim zasiądą do wieczerzy, nie ma jednak zwyczaju łamania się wówczas opłatkiem. Pod każdym talerzem znajduje się specjalnie tam umieszczony pieniążek, mający przynieść szczęście. Nikt nie powinien również wstawać od stołu w czasie kolacji, ponieważ przynosi to pecha. Tego dnia dzieci otrzymują także specjalny talerz ze świeżymi i suszonymi owocami, bardzo popularnymi orzechami oraz różnego rodzaju ciastkami.

Na wieczerzy wigilijnej króluje sałatka ziemniaczana lub pieczone kielbaski. Bardziej wymyślne potrawy pojawiają się podczas głównego świątecznego posiłku, jakim jest obiad w drugi dzień świąt Bożego Narodzenia. Gdy wymieniamy potrawy świąteczne w Niemczech, nie możemy zapomnieć o pieczonej gęsi. Czasami zamiast gęsi piecze się inne mięso – głównie kaczkę lub indyka. Pieczeń najczęściej wypełniana jest jabłkami, kasztanami, cebulą, natartą solą, pieprzem i majerankiem. Podana z ziemniakami i czerwoną kapustą, polana specjalnym sosem, stanowi podstawowe danie dnia. Dużą wagę przykładają się do słodkich wypieków bożonarodzeniowych. Najśłynniejszym z nich jest tzw. Weihnachtsstollen. Jest to strucla wypełniona dużą ilością bakalii, głównie rodzynek. Inne słodkości pieczone jedynie na tę okazję to np. pierniczki – Lebkuchen lub Pfeferkuchen.

Potrawy świąteczne w Niemczech uzupełnia grzane wino – Glühwein, pite zarówno w czasie Adwentu jak i w Boże Narodzenie.

Boże Narodzenie w Anglii

Prawdopodobnie wszyscy znamy słowo Christmas. Pochodzi ono z języka staroangielskiego i oznacza mszę Chrystusa. Święta Bożego Narodzenia w Anglii są nieco krótsze niż w Polsce, ponieważ zaczynają się 25 grudnia. Następnym dniem (26 grudnia) to tzw. Boxing Day, czyli dzień pudełek bądź skarbonek. Ten zwyczaj pochodzi jeszcze z okresu średniowiecza kiedy to kościół rozdawał ludziom ubogim pieniądze pochodzące właśnie ze skarbonek. Do dnia dzisiejszego praktykuje się zwyczaj przekazywania drobnych pieniędzy kolędnikom odwiedzających angielskie domy. Prezenty w Anglii nie są układane pod choinką, tylko wkładane są do specjalnych, dużych skarpet. W zamian za prezenty dzieci zostawiają dla Mikołaja bakaliowe babeczki i wiśniówkę, a towarzyszącemu mu reniferowi - marchewki.

W Boże Narodzenie w Anglii świąteczne stoły wyglądają inaczej niż w Polsce. Przede wszystkim posiłki są spożywane w koronach wykonanych z papieru. Jest to symbol nawiązujący do Trzech Króli. Anglicy spożywają główny posiłek w okolicach godziny dwunastej albo krótko po niej. Tradycyjnym posiłkiem, odpowiednikiem naszego karpia, jest indyk nadziewany różnymi warzywami. Towarzyszą mu również inne potrawy, np. zawijane w boczek kielbasy. Na deser podawany jest słynny pudding, który jest polewany budyniem albo brandy. Tradycyjnie w tym drugim przypadku alkohol jest podpalany, a ogień ma odstraszać nieszczęścia. Tradycja nakazuje, by pudding był wykonany z trzynastu składników. Ma on symbolizować Jezusa Chrystusa i dwunastu apostołów. Oprócz puddingu podaje się również babeczki nadziewane bakaliami i inne smakołyki.

O godzinie 15 do narodu przemawia Królowa Elżbieta II. Tradycję tę zapoczątkował król Jerzy V w 1932 roku.

Boże Narodzenie we Francji

We Francji, dni poprzedzających Święta, nie spędza się na sprzątaniu ani kuchennym maratonie. Większość Francuzów podchodzi do sprzątania z dużą dozą luzu: nie robi się gruntownych porządków przed Świętami czy przybyciem gości. Jako, że przygotowanie większości świątecznych dań również nie wymaga wiele zachodu, nie spędzają one gospodarzom snu z powiek.

Istnieje zestaw tradycyjnych dań serwowanych na kolację wigilijną i na obiad w pierwszy dzień świąt, ale w ich doborze panuje większa dowolność niż na przykład u nas na Wigilię, nie są to też potrawy, które możemy zjeść tylko przy okazji Świąt Bożego Narodzenia. Wyjątek stanowi przygotowywany tylko na tę okazję deser: ciasto bûche, którego nazwa oznacza polano (i przypomina je kształtem).

Świąteczne dekoracje często utrzymane są w bajkowym klimacie.

Dużą popularnością cieszą się co roku ruchome, atrakcyjne wystawy luksusowych paryskich domów mody. Zwłaszcza wieczorami i w weekendy trudno przebić się przez napierający ze wszystkich stron tłum, chętny, by zobaczyć je z bliska. Święta w Francji stały się bardzo skomercjalizowane, a w przestrzeni publicznej unika się religijnych symboli. Boże Narodzenie jest czymś w rodzaju bajkowego święta, którego głównym bohaterem jest Gwiazdor. Widać to też na przykładzie kalendarzy adwentowych: zamiast choinki, szopki, aniołków czy świętego Mikołaja, możemy kupić takie z lalką Barbie czy postaciami z kreskówek.

Prezenty odpakuje się 25. grudnia, rano. Przed pójściem spać, każdy domownik zostawia pod choinką swoje buty po to, by przychodzący w nocy Gwiazdor wiedział, gdzie zostawić swoje pakunki. Prezenty nie są więc podpisywane (umieszcza się na nich jedynie dyskretnie inicjały), bo każdy obdarowany orientuje się na podstawie butów, a nie podpisu, gdzie są jego upominki. Dzieci często przygotowują Gwiazdorowi mały poczęstunek, na przykład w postaci mandarynek i garści bakalii.

Święta Bożego Narodzenia we Włoszech

We Włoszech, okres świąteczny to okres na przełomie roku. Rozpoczyna się 24 grudnia a kończy 6 stycznia. Składa się z 4 dni świątecznych: 24.12 la Vigilia (Wigilia), 25.12 il Natale (Boże Narodzenie), 26.12 Santo Stefano (św. Szczepana w Polsce) oraz 06.01 l'Epifania (3 króli) i Befana (brak odpowiednika w Polsce). We Włoszech wolne od pracy są tylko dni 25 i 26 grudnia oraz 6 stycznia.

Sposób obchodzenia tych świąt jest mieszanką rytuałów wczesnochrześcijańskich na terenie Italii jak również bardziej pogańskich, z północy Europy, głównie Niemiec. Właściwie obrzędy świąteczne w większości są podobne do tych, jakie obowiązują w Polsce, aczkolwiek istnieją małe różnice. Włochy są krajem katolickim, a święta Bożego Narodzenia są dla Włochów najważniejszymi świętami religijnymi. Tradycja nakazuje, żeby spędzać je w gronie rodziny.

Świętowanie rozpoczyna się w wieczór wigilijny, gdy cała rodzina zbiera się przy stole na uroczystej kolacji. Po kolacji gra się w karty lub tombolę, albo od razu przechodzi do wymiany prezentów. W niektórych rejonach Włoch otwieranie otrzymanych prezentów następuje dopiero po pasterce. Po powrocie z kościoła wszyscy składają sobie wzajemnie życzenia, otwiera się przy tym butelkę szampana lub wina.

Zarówno kolacja wigilijna, jak i obiad pierwszego dnia świąt składa się z wykwintnych potraw przygotowywanych specjalnie na tę okazję - w wigilię je się potrawy postne, ryby i warzywa smażone lub duszone, a następnego dnia uroczysty obiad, który już nie jest postny. We Włoszech kolacja wigilijna składa się z 13 dań, o jedno więcej niż w Polsce. Je się głównie ryby, i jak na Włochy przystało, makarony pod różnymi postaciami. Każdy region Włoch wyróżnia się swoją typową kuchnią lokalną i w zależności od regionu może to być spaghetti, lasagne, tortellini, ravioli, gnocchi i innego rodzaju kluski przyrządzone z rybami lub owocami morza. Do tego podawane są sosy i ser typu parmezan.

Święta Bożego Narodzenia to czas, kiedy Włosi nie liczą się z groszem. We Włoszech istnieje zwyczaj wręczania sobie koszyków wiklinowych z prezentami.

Place i ulice całych Włoch, od 8 grudnia są oświetlone i udekorowane, co tworzy magiczną atmosferę świąt. Organizuje się dużo atrakcji dla dzieci: lodowiska, miejsca, gdzie można się bawić i spotkać św. Mikołaja. W okresie świąt we Włoszech zewsząd rozbrzmiewa muzyka, ponieważ organizowane są liczne koncerty oraz różnego rodzaju przedstawienia o tematyce świątecznej.

Oprac. Maćkiewicz Kamil Ib/4

**Radosnego świątowania
i szczęścia w 2019 roku
życzy redakcja gazetki „KLAKSON”**

Gazetka „KLAKSON”

*Zespół redakcyjny: p. J. Blachowska, p. D. Szwed,
K. Maćkiewicz Ib/4*